

Kennismenu

Hoofdstuk 1: Tijdvak 3 Monniken en Ridders

Inleiding

De **Middeleeuwen** begonnen in het jaar 500 tot het jaar 1500. In 500 was toen in West-Europa een **landbouwsamenleving**. Dat wil zeggen dat de meeste mensen in die tijd boer waren en leefden van wat ze zelf op het land verbouwden.

De periode van 500 tot 1000 noemen we de vroege Middeleeuwen. Deze periode hoort bij het tijdvak monniken en ridders.

In West-Europa waren toen Germaanse volken. De Franken zijn een voorbeeld van een Germaans volk. Omstreeks 730 was er een groot Frankisch rijk ontstaan.

1.1 Leenheren en leenmannen

Karel de Grote was koning van het Frankische rijk. Karel werd koning in 768. Toen hij het rijk erfde bestond uit het wat tegenwoordig Frankrijk, België en Zuid-Nederland is. Hij veroverde nog meer gebieden, zoals Noord-Nederland, Zuid-Duitsland en zelfs een deel van Italië. Karel heerste dus over een groot rijk, hij leek zo op een Romeinse keizer.

Karel werd in 800 keizer, hij werd gekroond door de paus in Rome.

Karel wilde zijn rijk goed besturen maar dat viel niet mee omdat het rijk zo groot was. Daarbij konden de meeste mensen niet lezen of schrijven dus konden ze zijn boodschappen ook niet echt begrijpen. Hij trok rond om de bevelen door te geven.

Zijn paleis stond in Aken in Duitsland. Dit reizen kostte heel veel tijd, hij had er dus hulp bij nodig.

Karel vroeg de adel om hem te helpen. Met adel worden edelen bedoeld zoals een hertog of een graaf. Hertogen en graven gingen namens Karel gebieden besturen en namens hem rechtspreken. Ook moesten ze soldaten leveren voor het leger van Karel de Grote. Het gebied bleef wel van Karel, ze mochten het lenen en in ruil voor hun hulp mochten ze inkomsten halen uit hun hertogdom of graafschap, bijv. de opbrengst van de oogst.

Karel was de **leenheer**, hij leende grond aan de **leenmannen**, dit waren de edelmannen (graven en hertogen). Een ander woord voor leenman is vazal. De leenmannen bestuurden de grond en spraken recht en hielpen mee met vechten in de oorlogen van de leenheer. De leenmannen die meevochten met de leenheer werden ook **ridders** genoemd. Ze beloofden trouw aan hun leenheer. De opbrengst van de grond was het loon van de leenmannen. We noemen het bestuursstelsel van leenheer en leenmannen ook wel het **leenstelsel**.

Karel de Grote stierf in 814. De leenmannen vergaten hun afspraken en waren niet langer trouw. Ze deden alsof het gebied van hun zelf was!

De leenmannen gingen zelfs oorlog voeren met elkaar om elkaars gebied af te pakken.

Er was zoveel onrust in Europa...daar profiteerden de Vikingen van, zij konden nu Europa binnenvallen en roven en plunderen.

1.2 Europa wordt christelijk

Christenen die niet onder de mensen wilden leven gingen in een klooster wonen.

Mannen noemen we **monniken** en vrouwen noemen we **nonnen**.

Er waren ook monniken die niet in het klooster bleven, ze trokken rond om mensen te bekeren tot het christendom, we noemen hem **missionarissen**.

Zij zorgden ervoor dat bijna heel Europa christelijk werd. Bekende missionarissen zijn Willibrord en Bonifatius. Willibrord was een Engelse monnik die in 690 naar Nederland kwam om de Friezen te bekeren, hij werd de eerste bisschop van Utrecht.

Bonifatius ging de Duitsers tot het Christendom bekeren maar in 754 kwam hij ook naar Nederland om de Friezen te bekeren, dat liep slecht af! Hij werd vermoord bij Dokkum.

De Germanen hielden erg vast aan hun eigen gebruiken. Die mochten ze houden maar de kerk maakte er christelijke gebruiken van. Dat was slim bedacht, zo maakten de christelijke priesters het makkelijker om over te stappen op het christendom.

Het Midwinter feest werd het Kerstfeest. Het Germaanse lentefeest werd het Paasfeest. Zo kreeg je een vermenging van de Germaanse en de christelijke cultuur.

De monniken die in het klooster woonden hadden verschillende werkzaamheden.

Het kon zijn dat je in de schrijfzaal werkte. Oude christelijke teksten die belangrijk waren voor het christelijk geloof gingen ze overschrijven. Ook teksten uit de Oudheid schreven ze over. Dit overschrijven kun je vergelijken met wat we nu kopiëren zouden noemen.

Zo kwamen er meer teksten en bleven oude teksten bewaard.

Afbeelding 4: Missionarissen op weg om mensen te bekeren.

1.3 Machtige heren, horige boeren

In de Middeleeuwen werkten veel mensen als boer op het land. Dit land was meestal niet hun eigen bezit. Het was van een rijke edelman of van het klooster. De boeren waren geen slaven maar ook niet echt vrij. Ze mochten namelijk maar niet zomaar het **domein**, land, van hun heer (edelman zoals een graaf of hertog) of van het klooster, verlaten.

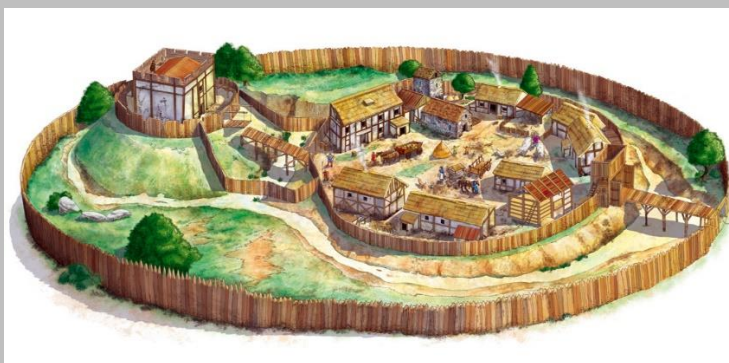
Die halfvrije boeren werden **horigen** genoemd. De horigen moesten voor hun eigen oogst zorgen maar ook op het land van hun heer of van het klooster werken, ook moesten ze klusjes doen zoals het repareren van hekken of bomen kappen. Die klusjes noemen we ook wel **herendiensten**. Het systeem met horigen die werken op een domein van de heer of van het klooster noemen we het **hofstelsel**.

Horigen waren dus halfvrije boeren, ze kwamen bijna nooit buiten het domein. Op het domein stond ook een kerkje en een molen om hun graan te malen.

Ze maakten alles zelf wat ze nodig hadden. Het domein was zelfvoorzienend, dat betekent dat je zelf maakt wat je nodig hebt, zoals je eigen voedsel en kleding.

Er was bijna geen handel in die tijd, geld werd heel weinig nog maar gebruikt en steden waren er ook bijna niet.

In de Middeleeuwen waren er 3 soorten mensen: werkers (de boeren), bidders (de geestelijken) en vechters (de edelen). We zeggen ook wel dat er **drie standen** waren: 1^e stand: geestelijkheid, 2^e stand: adel, 3^e stand: boeren. De 1^e en 2^e stand hadden privileges (voorrechten), ze mochten rechtspreken en belasting heffen en hoefden zelf geen belasting te betalen! In de standensamenleving had iedereen zijn vaste plaats. Werd je geboren in de 3^e stand, dus in een boerengezin, dan zou je als boerenzoon nooit een edelman worden.

Afbeelding 5: Domein, met de burcht op de heuvel en de huisjes van de horigen.

1.4 De opkomst van de Islam

In 610 hoorde de Arabische handelaar Mohammed in zijn slaap een stem. Het was de engel Gabriël. Hij gaf de opdracht aan Mohammed om boodschappen van de god **Allah** aan de mensen door te geven, zo werd Mohammed een profeet, iemand die boodschappen van doorgeeft. De boodschappen, verzen, die hij doorkreeg schreef hij op in een heilig boek, de **Koran**.

Zo ontstond er een nieuwe godsdienst, de **Islam**. Islam betekent onderwerping.

De gelovigen heten **moslims**. Het gebouw waar ze samen komen om te bidden en naar preken te luisteren heet de **moskee**. Het belangrijkste gebouw is de Kaäba, dit staat in de stad Mekka. Mohammed stichtte de Islamitische staat in de stad Medina.

In 630 veroverde Mohammed ook de stad Mekka. Na Mekka ging Mohammed nog verder met veroveren. Toen hij in 632 stierf heerste hij over een groot deel van Arabië.

Zijn volgelingen gingen nog verder met veroveren! Ze veroverden Syrië, Irak, Iran, Afghanistan, Pakistan, Noord-Afrika en delen van Spanje en Portugal. Zo ontstond in korte tijd het Arabische rijk met de Islam als hoofdgodsdienst. In korte tijd konden de Arabieren een enorm rijk veroveren. Hoe was dit mogelijk?

Door hun geloof, de Islam, werden ze één volk. Daarnaast hadden ze paarden en kamelen en waren daardoor snel en sterk.

De moslims waren meestal tolerant tegenover joden en christenen, omdat die in dezelfde God geloofden als zij, alleen de naam was anders.

Joden en christenen mochten dus hun eigen geloof houden maar hadden wel minder rechten als moslims en moesten extra veel belasting betalen.

De Arabische wereld had een landbouw stedelijke samenleving. Er was een bloeiende cultuur. Handelsroutes over land en zee verbonden de steden met elkaar.

Ook wetenschap en kunst werden via deze routes verspreid. Er was respect voor de Griekse en de Romeinse wetenschap. De Arabieren vertaalden de boeken uit het Grieks naar het Arabisch. Zo bleef veel kennis uit de Oudheid bewaard.

Afbeelding 6: Kaäba.